

**NOWE STANOWISKO GROSZKU SZEROKOLISTNEGO *LATHYRUS LATIFOLIUS* L.
(FABACEAE LINDL.) NA GÓRNYM ŚLĄSKU**

**A NEW RECORD OF PERENNIAL PEA *LATHYRUS LATIFOLIUS* L.
(FABACEAE LINDL.) IN UPPER SILESIA**

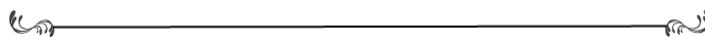
MATEUSZ ROLSKI

ul. Kościuszki 7B/5 47-420 Kuźnia Raciborska

e-mail: matirol@op.pl

ABSTRACT: This note presents a new record of the critically endangered species *Lathyrus latifolius* in Upper Silesia, Kuźnia Raciborska. The paper also presents current sites in Poland, categories of threat, biology and ecology of this species.

KEY WORDS: Perennial pea, Fabaceae, Upper Silesia, new localities, SW Poland.

Lathyrus latifolius L. jest bardzo rzadko spotykany w naszej florze (Spałek 2006). Od 2014 roku takson jest uznawany za krytycznie zagrożony – kategoria CR w Polsce na stanowiskach naturalnych (Kaźmierczakowa i in. 2014) i narażony – kategoria VU w Czechach (Procházka 2001). W Polsce gatunek odnotowywano w obrębie Niecki Nidziańskiej (jest to naturalne stanowisko) (Kaźmierczakowa i Baryła 2001), a dokładniej: na wzgórzu między Pińczowem a Skowronnem (Dziubałtowski 1916, Głazek 1984), Bogucicach i Krzyżanowicach (naturalne stanowiska) (Kostrowicki 1966) oraz Czerwonej Górze koło Chęcín i Dębskiej Woli koło Morawicy na Wyżynie Kieleckiej (naturalne stanowiska) (Głazek i Dominiak 1983 (1985)). Na Opolszczyźnie gatunek notowany był na stanowisku synantropijnym w okolicach Głubczyc (Schube 1913), niedaleko nieczynnego kamieniołomu wapienia w Gogolinie (Spałek 2006) oraz w miejscowości Gajdowe koło Strzelec Opolskich (Spałek 2018). Na Górnym Śląsku roślina występuje na stanowisku naturalnym w Rowie Murckowskim (Jędrzejko i Kmiecik 2009). Groszek szerokolistny ma zasięg obejmujący obszar środkowoeuropejski i śródziemnomorski, a w Polsce osiąga północno-wschodnią granicę występowania (Meusel i in. 1965).

Roślina jest hemikryptofitem. Preferuje stanowiska ciepłe o pełnym nasłonecznieniu (Zarzycki i in. 2002).

Groszek szerokolistny chętnie rośnie na nasłonecznionych murawach kserotermicznych z klasy *Festuco-Brometea*, najczęściej na suchych glebach mineralno-próchnicznych o odczynie zasadowym, zasobnym w wapń (Matuszkiewicz 2001).

L. latifolius jest byliną z pnącą, podnoszącą lub płożącą łodygą, osiągającą nawet do dwóch metrów wysokości. Łodyga

ma po bokach szorstkie skrzydełka o szerokości do 6 mm. Liście są eliptyczne lub mogą być szerokoeliptyczne z dwoma listkami rosnącymi naprzeciw siebie. Kwiaty wielkości 1,5–2,5 cm zebrane są w groniasty kwiatostan (Fot. 1). Owocem jest strąk (Rutkowski 1998).

Gatunek został stwierdzony na nowym stanowisku antropogenicznym, opisanym poniżej.

Góry Śląsk: Kuźnia Raciborska; roślina pnie się po żywopłocie między blokiem mieszkalnym przy ulicy Bema 5 a miejskim punktem składowania odpadów (śmietniku); ATPOL: CF5801.

W lipcu 2021 roku stwierdzono występowanie po raz pierwszy groszku szerokolistnego wplecionego w żywopłot. Roślina jest obecna co roku na tym samym terenie w okresie letnim. Na obszarze występuje jeden osobnik na powierzchni około pół metra kwadratowego. Roślina wydaje się być na stabilnym stanowisku (pojawia się co roku od kilku lat). *Lathyrus latifolius* rośnie w towarzystwie innych roślin takich jak: *Lamium purpureum*, *Taraxacum officinale*, *Viola odorata*, *Betula* sp., *Erodium cicutarium*, *Bellis perennis*, *Capsella bursa-pastoris*, *Arenaria serpyllifolia*, *Achillea millefolium*, *Trifolium pratense*, *Plantago lanceolata*, *Dactylis glomerata*, *Carex hirta* oraz roślin ozdobnych takich jak: *Ligustrum* sp., *Kerria japonica*, *Chamaecyparis lawsoniana*, *Berberis aquifolium*, *Juniperus* sp., *Physocarpus* sp. Roślina występuje na glebie o pH obojętnym (pH = 6,56). Odczyn gleby mierzony był metodą potencjometryczną, przy użyciu pH-metru firmy ELMETRON CP-411 z elektrodą IJ44A.

Podziękowania

Składam podziękowanie Pani Annie Rolskiej za wskazanie nowego stanowiska groszku szerokolistnego. Podziękowanie składam również Pani mgr Aleksandrze Cichoń (Zespół Badawczy Ochrony Powierzchni Ziemi) za pomoc w określeniu pH gleby oraz Pani dr Małgorzacie Jaźwie (Instytut Biologii, Uniwersytet Opolski) za pomoc w napisaniu, potwierdzenie roślin towarzyszących oraz cenne wskazówki dotyczące artykułu.

Bibliografia

Dziubałtowski S. 1916. Stosunki geobotaniczne nad dolną Nidą. Pamiętnik Fizjograficzny Dz. III B. 23: 107-202.

Głazek T. 1984. Rezerwat stepowy Góry Pińczowskie w województwie kieleckim. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną 40 (5-6): 5-13.

Głazek T., Dominiak B. 1983 (1985). Nowe stanowiska *Lathyrus latifolius* L. (*L. megalanthus* Stued.) w Polsce. Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica 29 (1): 3-7.

Jędrzejko K., Kmiecik M. 2009. Ocena zasobów gatunkowych flory naczyniowej obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych „Rów Murckowski” – Katowice-Murcki, „Stawy Błotne” – Tychy-Czułów i „Jezioro Łysina”–Bieruń, ze szczególnym uwzględnieniem udziału roślin leczniczych. Annales Academiae Medicae Silesiensis, 63 (4): 53-66.

Kaźmierczakowa R., Baryła J. 2001. *Lathyrus latifolius* L. Groszek szerokolistny. In: Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (Ed.). Polska Czerwona Księga Roślin. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.

Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.) 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe.

Wyd. III uaktualnione i rozszerzone. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków. s. 295-296.

Kostrowicki A.S. 1966. Stosunki biogeograficzne. In: Kondracki J. (Ed.). Studia geograficzne w powiecie pińczowskim. Prace Geograficzne 47: 115-163.

Matuszkiewicz W. 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa.

Meusel H., Jäger E., Weinert E. 1965. Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora (Vol. 3). Gustav Fischer Verlag, Jena.

Procházka F. (red.) 2001. Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). Příroda 18: 1-166.

Rutkowski L. 1998. Klucz do oznaczania roślin naczyniowych Polski niżowej. PWN, Warszawa.

Schube T. 1913. Ergebnisse der Durchforschung der schlesischen Gefäßpflanzenwelt im Jahre 1912. Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für Vaterländische Cultur 90: 92-103.

Spałek K. 2006. Groszek szerokolistny *Lathyrus latifolius* L. na Śląsku Opolskim. Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 62 (5): 66-69.

Spałek K. 2018. New locality of *Lathyrus latifolius* (Fabaceae) on the Opole Silesia (SW Poland). Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica, 25(2): 285-289.

Zarzycki K., Trzcńska-Tacik H., Różański W., Szeląg Z., Wołek J., Korzeniak U. 2002. Ekologiczne liczby wskaźnikowe roślin naczyniowych Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków.

Fotografia 1. Groszek szerokolistny *Lathyrus latifolius*. A – groniasty kwiatostan, B – liście wraz z oskrzydloną łodygą, C – ogólny pokrój rośliny, D – strąki groszku szerokolistnego (fot. M. Rolski, lipiec 2021).

Photo 1. Perennial pea *Lathyrus latifolius*. A – clustered inflorescence, B – leaves with a winged stem, C – general habit of the plant, D – pods of *Lathyrus latifolius* (photo by M. Rolski, July 2021).

Otrzymano (received): 22.03.2023

Zaakceptowano (accepted): 02.10.2023